

EU-maatalous ratkaisee Itämeren tilan

Satu Hassi

Itämeri on ollut lukemattomien suomalaisten mielessä kesällä, moni poliitikko on taas vannonut tekevänsä Itämeren tervehdyttämiseksi kaiken voitavan. Nyt syksy on alkanut: vedet kylmenevät, kesämökit ovat hiljenneet, veneitä siirretään talviteloille. Itämeri on poistumassa otsikoista ja juhlapuheista.

Silti syksyn ja talven kuukausina EU:ssa tullaan tekemään päätöksiä, jotka vaikuttavat Itämeren tilaan ratkaisevasti. Kokousten ja paperien otsikoissa Itämerta tuskin silti edes mainitaan. Niissä puhutaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan, CAP:n (common agricultural policy), uudistamisesta.

Meille suomalaisille näkyvin todiste Itämeren sairastumisesta ovat sinilevälautat, jotka toistakymmentä vuotta ovat ilmestyneet viimeistään heinäkuussa. Kun sinilevä lilluu vedessä, jossa haluaisimme uida tai veneillä, muistamme kuinka rehevöitynyt meremme on.

Pinnalta ei näy kuollut hapeton merenpohja-alue, joka sekin on rehevöitymisen seuraus. WWF:n mukaan maailman suurin hapeton merenpohja-alue on Itämeressä. Sekin kertoo siitä, miten pahasti lähimeremme on sairastunut.

EU-parlamentissa olen seitsemisen vuotta yrittänyt tehdä eräänlaista lähetystyötä ja kertoa Itämerestä perusasioita, jotka ovat yllätyksiä useimmille kollegoille. Ensimmäinen yllätys on, että Itämeri on yksi maailman saastuneimpia merialueita. Tämä sopii huonosti yleiseen kuvaan Pohjois-Euroopasta, jossa on hyvä ympäristönsuojelu, toimivat yhteiskunnat ja lainkuuliaiset ihmiset. Toinen yllätys on, että pahin ongelma ei ole ympäristömyrkyt. Ovat nekin ongelma, mutta vielä pahempi ongelma on rehevöityminen. Kolmas yllätys on, että suurin rehevöittäjä ei ole iso ilkeä likainen tehdas, vaan maatalous. Ei tietenkään vain Suomessa, vaan koko valuma-alueella. Eniten tyypeä ja fosforia valuu Puolan pelloilta, mutta henkeä kohti suomalaisten synnit ovat isommat.

EU-maatalouspolitiikassa ei ole totuttu puhumaan Itämerestä, vaan numeroiduista tukialueista, pilareista, luonnonhaittakorvauksista ja sen sellaisista. Maatalouspolitiikka on perinteisesti neuvottelemista viljelijöiden tuloista. Ruokaa tarvitaan ja viljelijät ansaitsevat sen tuottamiseen tukensa. Mutta silti maatalouden sääntöjä pitää muuttaa sellaisiksi, että rehevöittävien lannoitteiden, fosforin ja typen valuminen Itämereen vähenee. Maataloudesta pitää tehdä älykkäämpää.

Kun Suomessa ottaa esille maatalouden roolin sinilevän ruokkijana, saa perinteisesti kaksi vastausta. Ensimmäinen on, että maatalouden säännöt päätetään EU:ssa. Toinen on, että melkein kaikki suomalaiset viljelijät ovat maatalouden ympäristötuen piirissä eli suojelevat ympäristöä.

Minun vastaukseni on ensinnäkin, että Suomi on mukana päättämässä EU:n maataloussäännöistä ja juuri silloin Itämeri pitää muistaa. Toiseksi on tiedetty kauan, että maatalouden ympäristötuki menee Suomessa ympäristönäkökulmasta lähes Kankkulan kaivon. Kesäkuussa julkaistu tutkimus osoittaa, että EU-jäsenyyden aikana vesistöihin valuvat ravinnepäästöt ovat vähenemisen sijasta jopa kasvaneet.

Kataisen hallituksen ohjelma lupaa muutosta. Se sanoo, että EU:ssa Suomi toimii maataloudesta Itämereen tulevien rehevöittävien päästöjen vähentämiseksi. Tähän asti kaikki EU-ajan maatalousministerimme ovat aktiivisesti unohtaneet Itämeren juuri silloin, kun maatalouden sääntöjä on EU:ssa rukattu. Toiseksi hallitusohjelma lupaa kohdentaa maatalouden ympäristötuet uudella tavalla ja niin, että vesistöjä oikeasti vähennetään. Nämä kaksi asiaa tarkoittavat melkoista mullistusta maatalouspolitiikassa. Niiden ei tarvitse tarkoittaa viljelijöiden tulonmenetystä, mutta kylläkin viljelymenetelmien muuttamista.

Toki tarvitaan muitakin toimia, ja niitä tehdään. Kesäkuussa EU-parlamentin ympäristövaliokunta äänesti pesuaineisiin fosfaattikieltoa laajempaan kuin komissio esitti. Komissio ehdotti alun perin, että fosfaattien käyttö kiellettäisiin pyykinpesuaineissa vuodesta 2013 lähtien. Parlamentti pyrkii saamaan myös tiskiaineet fosfaatittomiksi vuodesta 2015.

Päästöjen vähentäminen vaikuttaa hitaasti, mutta vaikuttaa silti. Olen saanut todistaa tätä omin silmin itäisellä Suomenlahdella. Mieheni perheellä on nimittäin mökki Kotkan saaristossa.1990-luvun lopulla puolisoni murisi, että sietäisi myydä koko mökki, merivesi on mennyt niin kamalaksi. Hänen nuoruudessaan pojat kuulemma tekivät tukkilauttoja. Kun niillä kellui meressä, tuntui kuin olisi lentänyt, koska ylös ja alas näki yhtä kirkkaasti, pohja näkyi selvästi ainakin 5-6 metriin. Kun hän kertoi tätä, pohjaa näki tuskin puoleen metriin silloinkaan, kun ei ollut sinilevää.

Puolenkymmentä vuotta sitten käynnistettiin Pietarin lounainen jätevedenpuhdistamo. Se toi kertaheitolla modernin puhdistuksen piiriin suunnilleen saman verran ihmisiä kuin asuu Suomen pääkaupunkiseudulla. Sitä ennen heidän viemäriverensä olivat lorisleet mereen sellaisinaan. Meidän mökillämme merivesi näytti kirkkaammalta heti seuraavana kesänä. Siinä oli varmaan sattumaakin mukana, mutta vesi on jatkanut kirkastumistaan vuosi vuodelta.

Tänä vuonna suuri määrä Pietarin vanhoja pieniä viemäreitä on saatu yhdistettyä kokoojaviemäriin, joka vie vedet pohjoiselle puhdistamolle. Sen fosforinpoistoa on tehostettu, suomalaistenkin avulla. Tänä kesänä mökillämme pohja näkyi parhaimmillaan suunnilleen kolmeen metriin. Ensi kertaa näin, miltä merenpohja näyttää rantakallioittemme lähellä. Se tuntui todella hienolta.

Syksyn ja talven mittaan siis päätetään Itämeren tulevaisuudesta kokouksissa, joiden aihe on maatalous. En ole ihan satavarma, että maatalousministeri Jari Koskinen on sisäistänyt Itämeren puhdistamista koskevat hallitusohjelman kohdat. Pidetäänpä huoli, ettei hän pääse niitä unohtamaan!

Satu Hassi
Euroopan parlamentin jäsen

Haluatko PULLOPOSTIN sähköpostiisi?

Liity postituslistallemme:

www.centrumbalticum.org/kolumni

CENTRUM BALTICUM

Centrum Balticum

Vanha Suurtori 7

20500 Turku

puh. 020 775 1341

www.centrumbalticum.org

centrumbalticum@centrumbalticum.org